

ในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์ ศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๒/๒๕๕๒

วันที่ ๔ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๒

เรื่อง นายทะเบียนพรรคการเมืองขอให้สั่งยุบพรรคปฏิรูป

นายทะเบียนพรรคการเมืองได้ยื่นคำร้อง ลงวันที่ ๕ มกราคม ๒๕๕๒ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญ มีคำสั่งยุบพรรคปฏิรูป โดยมีข้อเท็จจริงตามคำร้องและเอกสารประกอบคำร้องว่า พรรคปฏิรูปเป็นพรรคการเมืองที่จดทะเบียนตามพระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๒๔ ซึ่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๕๒ กำหนดให้พรรคการเมืองซึ่งจดทะเบียนพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๒๔ เป็นพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ และในกรณีที่พรรคการเมืองดังกล่าวพรรคใดยังมีได้ดำเนินการตามมาตรา ๒๕ คือ ดำเนินการให้มีสมาชิกตั้งแต่ห้าพันคนขึ้นไป ซึ่งอย่างน้อยต้องประกอบด้วยสมาชิกซึ่งมีที่อยู่ในแต่ละภาคตามบัญชีรายชื่อภาคและจังหวัดที่นายทะเบียนพรรคการเมืองประกาศกำหนดและมีสาขาพรรคการเมืองอย่างน้อยภาคละหนึ่งสาขา โดยต้องดำเนินการให้ครบถ้วนภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวัน นับแต่วันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญใช้บังคับ คือ ภายในวันที่ ๖ ธันวาคม ๒๕๕๑ และต้องแจ้งค่อนายทะเบียนพรรคการเมืองภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่จัดตั้งสาขาพรรคการเมืองตามมาตรา ๓๐ ซึ่งอย่างช้าภายในวันที่ ๒๑ ธันวาคม ๒๕๕๑ นอกจากนี้มาตรา ๕๕ ได้กำหนดว่าหากพรรคการเมืองตามมาตรา ๕๒ พรรคใดไม่ดำเนินการให้ครบถ้วนตามมาตรา ๒๕ ดังกล่าว ให้พรรคการเมืองนั้นเป็นอันยุบไปตามมาตรา ๖๕ และให้นายทะเบียนพรรคการเมืองยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อขอให้

มีคำสั่งยุบพรรคการเมืองดังกล่าวตามมาตรา ๖๕ วรรคสอง ปรากฏว่าเมื่อครบกำหนดเวลาตามที่กฎหมายกำหนดแล้ว พรรคปฏิรูปมีสมาชิกพรรคครบถ้วน แต่ไม่มีการจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองตามที่กฎหมายกำหนดไว้ นายทะเบียนพรรคการเมืองจึงยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคปฏิรูป

ศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำสั่งให้รับคำร้องดังกล่าวไว้ดำเนินการและได้ส่งสำเนาคำร้องนั้น ให้พรรคปฏิรูปทราบและยื่นคำชี้แจง ตามข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๑ ซึ่งพรรคปฏิรูปโดยหัวหน้าพรรคปฏิรูป (นายวิชกรพุฒิ รัตนวิเชียร) ได้มีหนังสือ ลงวันที่ ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๒ ชี้แจงต่อศาลรัฐธรรมนูญ มีใจความว่า พรรคปฏิรูปมีอุปสรรคสาเหตุหลายประการ ไม่อาจดำเนินการจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองได้ทันตามที่กฎหมายกำหนด โดยไม่มีเจตนาหลีกเลี่ยงหรือฝ่าฝืนกฎหมายแต่อย่างใด และไม่คัดค้านที่นายทะเบียนพรรคการเมืองขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคปฏิรูป

ศาลรัฐธรรมนูญได้พิจารณาคำร้อง พยานหลักฐานประกอบคำร้องและคำชี้แจงของพรรคปฏิรูปแล้ว เห็นว่ามีข้อเท็จจริงเพียงพอที่จะวินิจฉัยเรื่องนี้ได้ จึงไม่จำเป็นต้องรับฟังพยานหลักฐานเพิ่มเติมอีก และเมื่อพิจารณาคำร้อง เอกสารประกอบคำร้องและคำชี้แจงของพรรคปฏิรูปแล้ว มีประเด็นที่ต้องพิจารณาวินิจฉัย ดังนี้

๑. พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๖๕ วรรคสอง ที่ให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งยุบพรรคการเมือง เป็นการเพิ่มอำนาจศาลรัฐธรรมนูญ นอกเหนือไปจากที่กำหนดไว้ตามรัฐธรรมนูญหรือไม่ และศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยเรื่องนี้โดยออกคำสั่งยุบพรรคการเมืองหรือไม่

๒. มีเหตุที่จะต้องสั่งยุบพรรคปฏิรูปตามคำร้องของนายทะเบียนพรรคการเมืองหรือไม่

สำหรับประเด็นแรก พิเคราะห์แล้วเห็นว่า ศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัยที่ ๖/๒๕๕๑ ลงวันที่ ๑๑ สิงหาคม ๒๕๕๑ เรื่อง นายทะเบียนพรรคการเมืองขอให้สั่งยุบพรรคมวลชน ว่า กฎหมายที่ให้อำนาจศาลรัฐธรรมนูญสั่งยุบพรรคการเมือง เป็นกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญซึ่งตราขึ้น โดยอาศัยอำนาจตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒๘ (๒) ซึ่งได้กล่าวถึงเรื่องการเลิกและการยุบพรรคการเมืองไว้แล้ว แม้จะไม่ระบุไว้อย่างชัดเจนว่า การสั่งยุบพรรคการเมืองเป็นอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญก็ตาม อีกทั้งศาลรัฐธรรมนูญก็มีอำนาจยุบพรรคการเมืองตามมาตรา ๖๓ วรรคสาม ของรัฐธรรมนูญอยู่แล้ว ฉะนั้น การที่กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าว ให้ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจสั่งยุบพรรคการเมืองในกรณีอื่นด้วยนั้น จึงมิใช่เป็นการให้อำนาจนอกเหนือจากที่รัฐธรรมนูญกำหนด ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยคำร้องของนายทะเบียนพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย

พรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ ดังนั้น จึงวินิจฉัยว่าศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจออกคำสั่งให้ยุบพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๖๕ วรรคสอง

ส่วนประเด็นที่ว่า มีเหตุที่จะต้องสั่งยุบพรรคปฏิรูปตามคำร้องของนายทะเบียนพรรคการเมืองหรือไม่ เห็นว่าการที่นายทะเบียนพรรคการเมืองได้ยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคปฏิรูป เนื่องจากว่าพรรคปฏิรูปไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรา ๒๕ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ ซึ่งบัญญัติว่า “ภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่นายทะเบียนรับจดทะเบียนการจัดตั้งพรรคการเมือง พรรคการเมืองต้องดำเนินการให้มีสมาชิกตั้งแต่ห้าพันคนขึ้นไป ซึ่งอย่างน้อยต้องประกอบด้วยสมาชิกซึ่งมีที่อยู่ในแต่ละภาคตามบัญชีรายชื่อภาคและจังหวัดที่นายทะเบียนประกาศกำหนดและมีสาขาพรรคการเมืองอย่างน้อยภาคละหนึ่งสาขา” และมาตรา ๕๒ บัญญัติว่า “ให้พรรคการเมืองซึ่งจดทะเบียนพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๒๔ เป็นพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ และในกรณีที่พรรคการเมืองดังกล่าวพรรคใดยังมีได้ดำเนินการตามมาตรา ๒๕ ให้พรรคการเมืองพรรคนั้นดำเนินการให้ครบถ้วนภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับ” และมาตรา ๕๕ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “ในกรณีที่พรรคการเมืองใดตามมาตรา ๕๒ ไม่ดำเนินการให้ครบถ้วนตามมาตรา ๒๕ ให้พรรคการเมืองนั้นเป็นอันยุบไปตามมาตรา ๖๕ และให้นายทะเบียนดำเนินการตามมาตรา ๖๕ วรรคสอง” ข้อเท็จจริงตามคำร้องของนายทะเบียนพรรคการเมืองประกอบกับหนังสือชี้แจงของพรรคปฏิรูป ฟังได้ว่ามีเหตุตามมาตรา ๖๕ (๕) เกิดขึ้นกับพรรคปฏิรูปตามคำร้องของนายทะเบียนที่จะสั่งยุบพรรคการเมืองดังกล่าวได้

โดยเหตุผลดังได้วินิจฉัยข้างต้น ศาลรัฐธรรมนูญจึงสั่งให้ยุบพรรคปฏิรูป

นายเชาวน์ สายเชื้อ

ประธานศาลรัฐธรรมนูญ

นายโกเมน ภัทรภิรมย์

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

นายจุมพล ณ สงขลา

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

พลโท จุล อติเรก

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

นายชัยอนันต์ สมุทวณิช

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

นายประเสริฐ นาสกุล

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

นายปรีชา เฉลิมวณิชย์

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

นายมงคล สระฐาน

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

นายสุจินดา ยงสุนทร

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

นายสุวิทย์ ชีรพงษ์

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

นายอนันต์ เกตุวงศ์

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

นายอิสสระ นิติทัณฑ์ประภาศ

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

นายอุระ หวังอ้อมกลาง

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยของ นายเขาวน สายเชื้อ ประธานศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๒/๒๕๕๒

วันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๕๒

เรื่อง นายทะเบียนพรรคการเมืองขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคปฏิรูป

ด้วยนายทะเบียนพรรคการเมืองได้มีคำร้องลงวันที่ ๕ มกราคม ๒๕๕๒ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคปฏิรูป ด้วยเหตุที่พรรคปฏิรูปซึ่งเป็นพรรคการเมืองตามประกาศนายทะเบียนพรรคการเมืองลงวันที่ ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑ จดทะเบียนตามพระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๒๕ และเป็นพรรคการเมืองตามบทเฉพาะกาล มาตรา ๕๒ ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มิได้ดำเนินการจัดตั้งสาขาพรรคตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๒๕ ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าวภายใน ๑๘๐ วัน นับแต่วันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับนี้มีผลบังคับใช้ คือ ในวันที่ ๖ ธันวาคม ๒๕๕๑ ซึ่งพรรคการเมืองต้องแจ้งผลการจัดตั้งสาขาพรรคต่อนายทะเบียนพรรคการเมืองภายในวันที่ ๒๑ ธันวาคม ๒๕๕๑ เมื่อครบกำหนดเวลาดังกล่าว พรรคปฏิรูปได้ดำเนินการให้มีสมาชิกพรรคครบถ้วนแต่ไม่มีการจัดตั้งสาขาพรรคตามที่กฎหมายกำหนด พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๕๔ กำหนดว่าพรรคการเมืองตามมาตรา ๕๒ พรรคใดไม่ดำเนินการให้ครบถ้วนตามมาตรา ๒๕ ให้พรรคการเมืองนั้นยุบไปตามมาตรา ๖๕ โดยนายทะเบียนพรรคการเมืองยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อขอให้มีคำสั่งยุบพรรคการเมืองดังกล่าวตามมาตรา ๖๕ วรรคสอง ด้วยเหตุนี้ นายทะเบียนพรรคการเมืองจึงส่งคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคปฏิรูป

ความเป็นมาและข้อเท็จจริง

ความเป็นมาและข้อเท็จจริงตามเอกสารที่ศาลรัฐธรรมนูญได้รับจากนายทะเบียนพรรคการเมืองมีว่า พรรคปฏิรูปจดทะเบียนเป็นพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๒๕ ตามประกาศนายทะเบียนพรรคการเมือง เรื่อง การจดทะเบียนพรรคการเมืองชื่อ พรรคปฏิรูป ลงวันที่ ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑ ทะเบียนเลขที่ ๕๓/๒๕๕๑ ตั้งอยู่เลขที่ ๕๕๕ ถนนพหลโยธิน แขวงลาดพร้าว เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร ๑๐๕๐๐ มีนายธีระศักดิ์ จตุพรประสิทธิ์ เป็นหัวหน้าพรรค และมีนายสืบพงษ์ รุจิไชยวัฒน์ เป็นเลขาธิการพรรค มีคณะกรรมการบริหารพรรค ๑๒ คน ต่อมาได้มีประกาศนายทะเบียนพรรคการเมืองลงวันที่ ๗ กรกฎาคม ๒๕๕๑ เรื่อง พรรคปฏิรูปเปลี่ยนแปลงคณะกรรมการบริหารพรรค

ตามมติการประชุมใหญ่วิสามัญ เมื่อวันที่ ๓๐ พฤษภาคม ๒๕๕๑ โดยมีคณะกรรมการบริหารพรรค
ชุดใหม่ ๑๑ คน มีนายวิชกรวุฒิ รัตนวิเชียร เป็นหัวหน้าพรรค และนายศ กุปติมนัส เป็นเลขาธิการพรรค
พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ ซึ่งมีผลบังคับใช้
ตั้งแต่วันที่ ๑๐ มิถุนายน ๒๕๕๑ มาตรา ๕๒ กำหนดให้พรรคการเมืองซึ่งจดทะเบียนไว้ก่อนหน้านี้นี้
ตามพระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๒๕ เป็นพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบ
รัฐธรรมนูญฉบับนี้ และในกรณีที่พรรคการเมืองดังกล่าวพรรคโดยังมิได้ดำเนินการตามมาตรา ๒๕
ให้พรรคการเมืองนั้นดำเนินการให้ครบถ้วนภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัติ
ประกอบรัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับ และมาตรา ๕๔ วรรคแรก กำหนดว่า ในกรณีที่พรรคการเมืองตาม
มาตรา ๕๒ ไม่ดำเนินการให้ครบถ้วนตามมาตรา ๒๕ ให้พรรคการเมืองนั้นเป็นอันยุบไปตามมาตรา ๖๕
และให้นายทะเบียนพรรคการเมืองดำเนินการตามมาตรา ๖๕ วรรคสอง ซึ่งบัญญัติว่า “มาตรา ๖๕
พรรคการเมืองย่อมเลิกหรือยุบด้วยเหตุใดเหตุหนึ่ง ดังต่อไปนี้ (๑) .... (๒) .... (๓) .... (๔) .... (๕) ....
เมื่อปรากฏก่อนายทะเบียนว่าพรรคการเมืองใดมีเหตุตามที่ระบุไว้ใน (๑) (๒) (๓) หรือ (๕)
ให้นายทะเบียนยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ความปรากฏก่อนายทะเบียน
เมื่อศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่าเหตุดังกล่าวเกิดขึ้นกับพรรคการเมืองตามคำร้องของนายทะเบียน
ให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งให้ยุบพรรคการเมืองนั้น ....”

พรรคการเมืองต้องดำเนินการตามมาตรา ๒๕ ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย
พรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ ได้แก่ ให้มีสมาชิกตั้งแต่ห้าพันคนขึ้นไป ซึ่งอย่างน้อยต้องประกอบด้วย
สมาชิกซึ่งมีที่อยู่ในแต่ละภาคตามบัญชีรายชื่อภาคและจังหวัดที่นายทะเบียนประกาศกำหนดและมีสาขา
พรรคการเมืองอย่างน้อยภาคละหนึ่งสาขา

ประธานกรรมการการเลือกตั้งในฐานะนายทะเบียนพรรคการเมืองได้ออกประกาศนายทะเบียน
พรรคการเมือง เรื่อง บัญชีรายชื่อภาคและจังหวัด ลงวันที่ ๑๕ มิถุนายน ๒๕๕๑

ต่อมา นายทะเบียนพรรคการเมืองตรวจพบว่าพรรคปฏิรูปได้ดำเนินการให้มีสมาชิกครบถ้วน
แต่มิได้จัดตั้งสาขาพรรคปฏิรูปภายในกำหนดเวลา คือ วันที่ ๖ ธันวาคม ๒๕๕๑ จึงส่งคำร้องลงวันที่
๕ มกราคม ๒๕๕๒ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคปฏิรูป

หัวหน้าพรรคปฏิรูปได้มีหนังสือแจ้งประธานศาลรัฐธรรมนูญเมื่อวันที่ ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๒
ว่า พรรคปฏิรูปประสบอุปสรรคหลายประการไม่อาจดำเนินการจัดตั้งสาขาพรรคปฏิรูปได้ทันเวลา
ที่กฎหมายกำหนด ซึ่งพรรคปฏิรูปไม่มีเจตนาหลีกเลี่ยงหรือฝ่าฝืนกฎหมายรัฐธรรมนูญ และไม่ขอ
คัดค้านในการที่ประธานกรรมการการเลือกตั้ง (ในฐานะนายทะเบียนพรรคการเมือง) เสนอให้ศาล
รัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคปฏิรูป

ข้อพิจารณาและคำวินิจฉัย

ประเด็นปัญหาที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องวินิจฉัย ได้แก่ (๑) การสั่งยุบพรรคการเมืองเป็นอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญหรือไม่ และ (๒) กรณีตามคำร้องนี้ มีเหตุให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งยุบพรรคปฏิรูปได้หรือไม่

ประเด็นแรก ศาลรัฐธรรมนูญเคยวินิจฉัยไว้แล้วในคำวินิจฉัยที่ ๖/๒๕๕๑ ลงวันที่ ๑๑ สิงหาคม ๒๕๕๑ เรื่อง นายทะเบียนพรรคการเมืองขอให้สั่งยุบพรรคมวลชน สรุปรว่า ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจสั่งยุบพรรคการเมืองได้ตามนัยบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๖๓ มาตรา ๑๑๘ (๕) และมาตรา ๓๒๘ (๒) และตามความในมาตรา ๖๕ ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ โดยมีสาระสำคัญว่า การที่กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญให้ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจสั่งยุบพรรคการเมืองในกรณีอื่นนอกจากมาตรา ๖๓ ของรัฐธรรมนูญด้วยนั้น มิใช่เป็นการให้อำนาจนอกเหนือตามที่รัฐธรรมนูญกำหนดแต่อย่างใด ประเด็นนี้จึงไม่จำเป็นต้องวินิจฉัยซ้ำอีก เมื่อนายทะเบียนพรรคการเมืองส่งคำร้องมาตามบทบัญญัติของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๖๕ วรรคสอง ศาลรัฐธรรมนูญจึงรับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัยได้

ประเด็นที่สอง มีข้อพิจารณาว่า พรรคปฏิรูปเป็นพรรคการเมืองและมีหน้าที่ต้องดำเนินการตาม มาตรา ๕๒ ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ พรรคปฏิรูปจดทะเบียนถูกต้องตามพระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๒๕ และเป็นพรรคการเมืองตาม บทเฉพาะกาลของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๕๒

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง มาตรา ๕๕ วรรคแรก บัญญัติว่า “ในกรณีที่พรรคการเมืองใดตามมาตรา ๕๒ ไม่ดำเนินการให้ครบถ้วนตามมาตรา ๒๕ ให้พรรคการเมืองนั้นเป็นอันยุบไปตามมาตรา ๖๕ และให้นายทะเบียนดำเนินการตามมาตรา ๖๕ วรรคสอง” มาตรา ๖๕ วรรคสอง บัญญัติว่า “พรรคการเมืองย่อมเลิกหรือยุบด้วยเหตุใดเหตุหนึ่งดังต่อไปนี้ (๑) .... (๒) .... (๓) .... (๔) .... (๕) ไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรา ๒๕ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๕ .... เมื่อปรากฏก่อนายทะเบียนว่าพรรคการเมืองใดมีเหตุตามที่ระบุไว้ใน (๑) (๒) (๓) หรือ (๕) ให้นายทะเบียนยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ความปรากฏก่อนายทะเบียน เมื่อศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่าเหตุดังกล่าวเกิดขึ้นกับพรรคการเมืองตามคำร้องของนายทะเบียน ให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งยุบพรรคการเมืองนั้น”

เมื่อข้อเท็จจริงปรากฏว่ามีเหตุตามมาตรา ๖๕ (๕) และมาตรา ๕๔ ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ กล่าวคือ พรรคปฏิรูปมิได้จัดตั้งสาขาพรรคตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๒๕ ภายในเวลาซึ่งกำหนดไว้ในมาตรา ๕๒ ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ จึงวินิจฉัยให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคปฏิรูป

นายเชาวน์ สายเชื้อ
ประธานศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยของ ศาลาจารย์โกเมน ภัทรภิรมย์ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๒/๒๕๔๒

วันที่ ๔ มีนาคม ๒๕๔๒

เรื่อง นายทะเบียนพรรคการเมืองขอให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งยุบพรรคปฏิรูป

นายทะเบียนพรรคการเมืองได้ยื่นคำร้องลงวันที่ ๕ มกราคม ๒๕๔๒ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งยุบพรรคปฏิรูป โดยมีข้อเท็จจริงตามคำร้องและเอกสารประกอบคำร้องว่า พรรคปฏิรูปเป็นพรรคการเมืองที่จดทะเบียนตามพระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๒๕ ซึ่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๕๒ บัญญัติให้พรรคการเมืองที่จดทะเบียนตามพระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๒๕ เป็นพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ และในกรณีที่พรรคการเมืองดังกล่าวพรรคใดยังมีได้ดำเนินการตามมาตรา ๒๕ คือดำเนินการให้มีสมาชิกตั้งแต่ห้าพันคนขึ้นไปซึ่งอย่างน้อยต้องประกอบด้วยสมาชิกซึ่งมีที่อยู่ในแต่ละภาคตามบัญชีรายชื่อภาคและจังหวัดที่นายทะเบียนประกาศกำหนด และมีสาขาพรรคการเมืองอย่างน้อยภาคละหนึ่งสาขา โดยต้องดำเนินการให้ครบถ้วน ภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับ และมาตรา ๕๔ บัญญัติว่า พรรคการเมืองใดตามมาตรา ๕๒ ไม่ดำเนินการให้ครบถ้วนตามมาตรา ๒๕ ให้พรรคการเมืองนั้นเป็นอันยุบไปตามมาตรา ๖๕ และให้นายทะเบียนดำเนินการยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อสั่งยุบพรรคการเมืองนั้น ซึ่งปรากฏว่าเมื่อครบกำหนดเวลาตามที่กฎหมายกำหนดแล้ว พรรคปฏิรูปมีสมาชิกพรรคครบถ้วนแต่ไม่มีการจัดตั้งสาขาพรรคตามที่กฎหมายกำหนดไว้แต่อย่างใด นายทะเบียนจึงขอให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งยุบพรรคปฏิรูปตามมาตรา ๖๕ วรรคสอง

นายวิชกรพุดิ รัตนวิเชียร หัวหน้าพรรคปฏิรูปยื่นคำชี้แจงลงวันที่ ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๒ ต่อศาลรัฐธรรมนูญว่า พรรคมีอุปสรรคสาเหตุหลายประการที่ไม่อาจดำเนินการจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองได้ทันตามกฎหมายกำหนด จึงไม่ขอคัดค้านในการที่นายทะเบียนพรรคการเมืองเสนอให้ศาลรัฐธรรมนูญยุบพรรคปฏิรูป

พิจารณาแล้ว รัฐธรรมนูญบัญญัติให้ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจสั่งยุบพรรคการเมืองได้ตามมาตรา ๖๓ เพียงมาตราเดียว โดยมีบทบัญญัติว่า

“มาตรา ๖๓ บุคคลจะใช้สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญเพื่อล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญนี้ หรือเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ มิได้

ในกรณีที่บุคคลหรือพรรคการเมืองใดกระทำการตามวรรคหนึ่ง ผู้รู้เห็นการกระทำดังกล่าว ย่อมมีสิทธิเสนอเรื่องให้อัยการสูงสุดตรวจสอบข้อเท็จจริงและยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยสั่งการให้เลิกการกระทำดังกล่าว แต่ทั้งนี้ ไม่กระทบกระเทือนการดำเนินคดีอาญาต่อผู้กระทำการดังกล่าว

ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยสั่งการให้พรรคการเมืองใดเลิกกระทำการตามวรรคสอง ศาลรัฐธรรมนูญอาจสั่งยุบพรรคการเมืองดังกล่าวได้”

กรณีที่นายทะเบียนพรรคการเมืองยื่นคำร้องนี้ มิใช่กรณีตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖๓ จึงมี ปัญหาที่จะต้องพิจารณาในเบื้องต้นว่า นายทะเบียนพรรคการเมืองจะยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ เพื่อให้ ศาลรัฐธรรมนูญสั่งยุบพรรคปฏิรูปเนื่องจากไม่ตั้งสาขาพรรคปฏิรูปตามที่บัญญัติในพระราชบัญญัติประกอบ รัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๒๕ ประกอบกับมาตรา ๖๕ วรรคสอง ได้หรือไม่

โดยที่ศาลรัฐธรรมนูญตั้งขึ้นโดยบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๕ ประกอบกับมาตรา ๓๒๐ คุณสมบัติและลักษณะต้องห้าม วิธีการสรรหาและการเลือกตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ข้อห้ามในการ ดำรงตำแหน่ง วาระการดำรงตำแหน่ง การแต่งตั้งและการพ้นจากตำแหน่ง ได้บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕๖ ถึงมาตรา ๒๖๑ อำนาจหน้าที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๖๒ ถึงมาตรา ๒๖๖ และใน มาตรา ๔๗ มาตรา ๖๓ มาตรา ๕๖ มาตรา ๑๑๘ มาตรา ๑๔๒ มาตรา ๑๗๗ มาตรา ๑๘๐ มาตรา ๑๘๘ มาตรา ๒๑๖ มาตรา ๒๑๘ มาตรา ๒๕๑ มาตรา ๒๕๕ มาตรา ๓๑๕ วรรคห้า (๒) มาตรา ๓๑๘ วรรคสาม มาตรา ๓๒๑ วรรคสอง มาตรา ๓๒๔ วรรคหนึ่ง (๒) และมาตรา ๓๓๖ องค์คณะในการนั่งพิจารณาและในการทำคำวินิจฉัย ผลของคำวินิจฉัย ตลอดจนวิธีพิจารณาของศาล รัฐธรรมนูญ บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๖๗ ถึงมาตรา ๒๖๘ ซึ่งบทบัญญัติตามมาตราต่างๆ ที่กล่าวข้างต้น รวม ๓๓ มาตรา นี้ เป็นบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญเองโดยตรงทั้งสิ้น โดยไม่มีบทบัญญัติมาตราใดใน รัฐธรรมนูญเปิดช่องให้ศาลรัฐธรรมนูญปฏิบัติหรือมีอำนาจดำเนินการใดๆ ตามกฎหมายอื่นได้อีก ไม่ว่าจะ เป็นกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายธรรมดาซึ่งแตกต่างจากองค์กรต่างๆ ตามรัฐธรรมนูญ ที่มีบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญเปิดช่องให้สามารถดำเนินการอื่นหรือมีอำนาจหน้าที่อื่นเพิ่มเติมขึ้นจาก ในรัฐธรรมนูญได้ตามที่จะมีกฎหมายบัญญัติ เช่น

คณะกรรมการการเลือกตั้งมีบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๕ (๖) ให้มีอำนาจหน้าที่ “(๖) ดำเนินการอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ”

ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภามีบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๕๗ (๑) ให้มีอำนาจหน้าที่ พิจารณาและสอบสวนหาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียนในกรณีตาม (ก) และ (ข) และ “(ค) กรณีอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ”

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมีบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๐๐ (๖) ให้มีอำนาจหน้าที่ “(๖) อำนาจหน้าที่อื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ”

คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ มีบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐๑ (๖) ให้มีอำนาจหน้าที่ “(๖) ดำเนินการอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ”

คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินมีบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๑๒ วรรคเจ็ด บัญญัติว่า “ฯลฯ อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน และสำนักงาน การตรวจเงินแผ่นดิน ให้เป็นไปตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน”

สำหรับกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองแม้ว่ามาตรา ๓๒๘ ของรัฐธรรมนูญ จะบัญญัติให้ต้องมีสาระสำคัญประการหนึ่งตาม (๒) คือ “(๒) การเลิกพรรคการเมือง ฯลฯ” ก็มิได้ มีความหมายไปถึงให้กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองกำหนดเพิ่มอำนาจศาลรัฐธรรมนูญ ให้มีอำนาจสั่งยุบพรรคการเมืองได้ เพราะตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๓๔ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “บรรดา ศาลทั้งหลายจะตั้งขึ้นได้ก็แต่โดยพระราชบัญญัติ” และมาตรา ๒๕๑ วรรคสอง บัญญัติว่า “การแต่งตั้ง และการให้ผู้พิพากษาและตุลาการในศาลอื่นนอกจากศาลรัฐธรรมนูญ ศาลยุติธรรม ศาลปกครอง และ ศาลทหาร พ้นจากตำแหน่ง ตลอดจนอำนาจพิพากษาคดีและวิธีพิจารณาของศาลดังกล่าว ให้เป็นไป ตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลนั้น” แต่ศาลรัฐธรรมนูญตั้งขึ้นโดยบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญเอง มิได้ตั้งขึ้นโดยพระราชบัญญัติตามมาตรา ๒๓๔ วรรคหนึ่ง เพราะไม่มีพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลรัฐธรรมนูญ อำนาจพิพากษาคดีของศาลรัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ในตัวบทของรัฐธรรมนูญเอง และไม่มีบทบัญญัติใน รัฐธรรมนูญให้อำนาจกฎหมายอื่นใดบัญญัติเพิ่มเติมหรือเปลี่ยนแปลงอำนาจหน้าที่ได้ ยิ่งกว่านั้นตาม บทบัญญัติมาตรา ๒๔๘ วรรคหนึ่ง ของรัฐธรรมนูญ ซึ่งบัญญัติว่า “ในกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจ หน้าที่ระหว่างศาลยุติธรรม ศาลปกครอง ศาลทหาร หรือศาลอื่น ให้พิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดโดยคณะ กรรมการคณะหนึ่งซึ่งประกอบด้วยประธานศาลฎีกาเป็นประธาน ประธานศาลปกครองสูงสุด ประธาน ศาลอื่น และผู้ทรงคุณวุฒิอื่นอีกไม่เกินสี่คนตามที่กฎหมายบัญญัติ เป็นกรรมการ” ซึ่งเห็นได้ว่าไม่ได้

บัญญัติถึงศาลรัฐธรรมนูญไว้ เพราะศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจหน้าที่ตามที่บัญญัติไว้ในตัวบทรัฐธรรมนูญ ซึ่งตามมาตรา ๖ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย “รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ บทบัญญัติใดของกฎหมาย กฎ หรือข้อบังคับ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญนี้ บทบัญญัตินั้นเป็นอันใช้บังคับมิได้” อำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญจึงไม่อยู่ในอำนาจพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดของคณะกรรมการ ตามมาตรานี้

กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญได้บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญหลายมาตรา เช่น

(๑) กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา

(๒) กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง

(๓) กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง

(๔) กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา

(๕) กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

(๖) กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

(๗) กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน

(๘) กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการออกเสียงประชามติ

การเสนอร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญมีวิธีการอย่างเดียวกันกับการเสนอร่างพระราชบัญญัติอื่น ๆ ดังที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๘๒ ถึงมาตรา ๘๕ มาตรา ๑๖๕ และมาตรา ๑๗๑ ถึงมาตรา ๑๗๘ ส่วนที่แตกต่างออกไปจากพระราชบัญญัติหรือกฎหมายอื่น ๆ คือกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญอย่างน้อยต้องมีสาระสำคัญแต่ละเรื่องตามมาตรา ๑๘๒ มาตรา ๓๒๖ ถึงมาตรา ๓๒๘ และมาตรา ๓๓๐ ถึงมาตรา ๓๓๓ กับมีกำหนดเวลาในการตรากฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญตามมาตรา ๓๒๓ ว่า กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญตาม (๑) (๒) และ (๓) ที่กล่าวข้างต้น ให้ดำเนินการให้แล้วเสร็จทุกฉบับภายในสองร้อยสี่สิบวันนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญ และตามมาตรา ๓๒๕ ว่า กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญตาม (๔) (๕) (๖) (๗) และ (๘) ให้ดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในสองปีนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญ ทั้งนี้ โดยไม่มีมาตราใดที่กล่าวข้างต้นบัญญัติให้กรณีหรือปัญหาที่เกิดขึ้นตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญอยู่ในอำนาจพิจารณาวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ นอกจากกรณีที่ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่รัฐสภาให้ความเห็นชอบแล้ว ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ หรือตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญดังที่บัญญัติไว้ใน

มาตรา ๒๖๒ วรรคหนึ่ง (๒) เท่านั้น การตรากฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญไม่ต้องทำด้วยกระบวนการเดียวกันกับการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญหรือโดยกระบวนการพิเศษที่แตกต่างจากกฎหมายธรรมดา และไม่มีบทบัญญัติให้กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญมีสถานะเหนือกว่ากฎหมายธรรมดา

จึงเห็นว่า กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญไม่อาจกำหนดอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญเพิ่มขึ้นให้นอกเหนือไปจากที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญได้ เพราะจะมีผลเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ และการแก้ไขเพิ่มเติมอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญต้องกระทำโดยการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญตามวิธีการที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๓๑๓ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มิใช่โดยการบัญญัติไว้ในกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ

ฉะนั้น โดยที่ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจจำกัดเพียงเท่าที่มีบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ และไม่มีกฎหมายอื่นที่สามารถบัญญัติเพิ่มเติมอำนาจหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญให้นอกเหนือไปจากที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญได้ จึงวินิจฉัยว่า นายทะเบียนพรรคการเมืองไม่อาจยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญให้สั่งยุบพรรคปฏิรูป เนื่องจากไม่ตั้งสาขาพรรคตามมาตรา ๒๕ ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ โดยอาศัยอำนาจตามมาตรา ๖๕ วรรคสองของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าว ศาลรัฐธรรมนูญไม่มีอำนาจรับคำร้องนี้ไว้พิจารณา

ให้ยกคำร้อง

ศาสตราจารย์โกเมน ภัทรภิรมย์

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำสั่งของ นายจุมพล ณ สงขลา ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๒/๒๕๕๒

๔ มีนาคม ๒๕๕๒

เรื่อง ขอให้ยุบพรรคปฏิรูป

ด้วยนายทะเบียนพรรคการเมืองได้ยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญอ้างว่า ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๕๒ กำหนดให้พรรคการเมืองที่จดทะเบียนตามพระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๒๕ เป็นพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ และในกรณีที่พรรคการเมืองดังกล่าวพรรคใดมิได้ดำเนินการตามมาตรา ๒๕ คือ ต้องดำเนินการให้มีสมาชิกตั้งแต่ห้าพันคนขึ้นไป ซึ่งอย่างน้อยต้องประกอบด้วยสมาชิกซึ่งมีที่อยู่ในแต่ละภาคตามบัญชีรายชื่อภาคและจังหวัดที่นายทะเบียนประกาศกำหนด และมีสาขาพรรคการเมืองอย่างน้อยภาคละหนึ่งสาขา โดยต้องดำเนินการให้ครบถ้วนภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับคือ ภายในวันที่ ๖ ธันวาคม ๒๕๕๑ และต้องแจ้งต่อนายทะเบียนพรรคการเมืองภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่จัดตั้งสาขาพรรคตามมาตรา ๓๐ ซึ่งอย่างช้าภายในวันที่ ๒๑ ธันวาคม ๒๕๕๑ และในมาตรา ๕๕ ได้กำหนดว่า หากพรรคการเมืองตามมาตรา ๕๒ พรรคใดไม่ดำเนินการให้ครบถ้วนตามมาตรา ๒๕ ดังกล่าวให้พรรคการเมืองนั้นยุบไปตามมาตรา ๖๕ และให้นายทะเบียนดำเนินการยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อขอให้มีการยุบพรรคการเมืองดังกล่าวตามมาตรา ๖๕ วรรคสอง ซึ่งปรากฏว่าเมื่อครบกำหนดเวลาตามที่กฎหมายกำหนดแล้ว พรรคปฏิรูปมีสมาชิกพรรคครบถ้วนแต่ไม่มีการจัดตั้งสาขาพรรคตามที่กฎหมายกำหนดไว้ จึงขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคปฏิรูป

พรรคปฏิรูปได้รับสำเนาคำร้องแล้วไม่คัดค้าน

ข้อเท็จจริงจึงฟังได้ว่าพรรคปฏิรูปมิได้ดำเนินการจัดตั้งสาขาพรรคภายในระยะเวลาตามที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๒๕ กำหนดไว้ตามที่ผู้ร้องกล่าวอ้าง ดังนั้น นายทะเบียนพรรคการเมืองจึงมีอำนาจร้องขอต่อศาลรัฐธรรมนูญ เพื่อให้มีคำสั่งยุบพรรคปฏิรูปได้โดยชอบ

อาศัยอำนาจตามความในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๖๕ วรรคสอง จึงมีคำสั่งให้ยุบพรรคปฏิรูป แจ้งคำสั่งให้นายทะเบียนพรรคการเมืองทราบ เพื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษา

นายจุมพล ณ สงขลา

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยของ พลโท จุล อติเรก ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๒/๒๕๕๒

วันที่ ๔ มีนาคม ๒๕๕๒

เรื่อง ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคปฏิรูป

ประธานกรรมการการเลือกตั้งในฐานะนายทะเบียนพรรคการเมือง ยื่นคำร้องว่า พรรคปฏิรูป ซึ่งเป็นพรรคการเมืองจดทะเบียนตามพระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๒๕ และตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๒๕ ต้องดำเนินการให้มีสมาชิกตั้งแต่ห้าพันคนขึ้นไป ภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับ คือ ภายในวันที่ ๖ ธันวาคม ๒๕๕๑ และต้องแจ้งค่อนายทะเบียนพรรคการเมืองภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่จัดตั้งสาขาพรรคตามมาตรา ๓๐ ซึ่งจะต้องดำเนินการภายในวันที่ ๒๑ ธันวาคม ๒๕๕๑ แต่ปรากฏว่าพรรคปฏิรูปไม่มีการจัดตั้งสาขาพรรคตามที่กฎหมายกำหนดไว้ จึงขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคปฏิรูป ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๖๕ วรรคสอง

ข้อเท็จจริงได้ความว่า พรรคปฏิรูปได้รับจดทะเบียนเป็นพรรคการเมือง ตามประกาศนายทะเบียนพรรคการเมือง เมื่อวันที่ ๑๐ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๑ นายวิเชียร รัตนะวิเชียร หัวหน้าพรรคปฏิรูป ได้มีหนังสือลงวันที่ ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๒ แจ้งมายังศาลรัฐธรรมนูญเป็นการยอมรับว่านับตั้งแต่ได้จดทะเบียนตั้งพรรคการเมืองแล้วไม่อาจดำเนินการจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองได้ทันตามที่กฎหมายกำหนด เนื่องจากมีอุปสรรคหลายประการ และไม่ขอคัดค้านที่นายทะเบียนพรรคการเมืองเสนอขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคปฏิรูป

พิจารณาแล้วเห็นว่า ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจที่จะวินิจฉัยและมีคำสั่งยุบพรรคการเมือง ตามคำร้องของนายทะเบียนพรรคการเมืองได้ และเห็นว่าเรื่องนี้มีข้อเท็จจริงเพียงพอที่จะวินิจฉัยปัญหาได้แล้ว มีประเด็นที่ต้องวินิจฉัยว่า มีเหตุตามกฎหมายที่ต้องมีคำสั่งยุบพรรคปฏิรูปตามคำร้องของนายทะเบียนพรรคการเมืองหรือไม่ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๒๕ ซึ่งบัญญัติว่า “ภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่นายทะเบียนรับจดทะเบียนพรรคการเมือง พรรคการเมืองต้องดำเนินการให้มีสมาชิกตั้งแต่ห้าพันคนขึ้นไป ซึ่งอย่างน้อยต้องประกอบด้วยสมาชิก

ซึ่งมีที่อยู่ในแต่ละภาคตามบัญชีรายชื่อภาคและจังหวัดที่นายทะเบียนประกาศกำหนด และมีสาขาพรรคการเมืองอย่างน้อยภาคละหนึ่งสาขา” และมาตรา ๕๒ บัญญัติว่า “ให้พรรคการเมืองซึ่งจดทะเบียนพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๒๕ เป็นพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ และในกรณีที่พรรคการเมืองดังกล่าวพรรคใดยังมีได้ดำเนินการตามมาตรา ๒๕ ให้พรรคการเมืองพรรคนั้นดำเนินการให้ครบถ้วนภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับ”

ตามข้อเท็จจริงนั้น พรรคปฏิรูปจะต้องจัดตั้งสาขาพรรคให้ครบถ้วนตามที่กฎหมายกำหนดภายในวันที่ ๖ ธันวาคม ๒๕๕๑ แต่มิได้ดำเนินการ นายวิกรพุดิ รัตนวิเชียร หัวหน้าพรรคปฏิรูปได้มีหนังสือชี้แจงต่อศาลรัฐธรรมนูญ โดยยอมรับว่าพรรคไม่อาจดำเนินการจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๒๕ ดังกล่าวได้ทันตามระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดไว้ และไม่คัดค้านที่ศาลรัฐธรรมนูญจะมีคำสั่งยุบพรรคปฏิรูปพิจารณาแล้วเห็นว่ากรณีต้องด้วยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๖๕ (๕) และวรรคสอง ซึ่งมาตรา ๖๕ บัญญัติว่า “พรรคการเมืองย่อมเลิกหรือยุบด้วยเหตุใดเหตุหนึ่ง ดังต่อไปนี้

- (๑) มีเหตุต้องเลิกตามข้อบังคับพรรคการเมือง
- (๒) มีจำนวนสมาชิกเหลือไม่ถึงสิบห้าคน
- (๓) มีการยุบพรรคการเมืองไปรวมกับพรรคการเมืองอื่นตามหมวด ๕
- (๔) มีคำสั่งศาลรัฐธรรมนูญยุบพรรคการเมือง
- (๕) ไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรา ๒๕ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๕ มาตรา ๓๕ หรือ

มาตรา ๖๒

เมื่อปรากฏต่อนายทะเบียนว่าพรรคการเมืองใดมีเหตุตามที่ระบุไว้ใน (๑) (๒) (๓) หรือ (๕) ให้นายทะเบียนยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ความปรากฏต่อนายทะเบียนเมื่อศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่าเหตุดังกล่าวเกิดขึ้นกับพรรคการเมืองตามคำร้องของนายทะเบียนให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งให้ยุบพรรคการเมืองนั้น

ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้ยุบพรรคการเมืองใดแล้วให้นายทะเบียนประกาศคำสั่งยุบพรรคการเมืองนั้นในราชกิจจานุเบกษา”

เมื่อปรากฏข้อเท็จจริงโดยแน่ชัดว่า พรรคไม่จัดการให้มีสาขาพรรคการเมืองภายในกำหนดเวลาตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๒๕ ประกอบด้วย

มาตรา ๕๒ และจะต้องดำเนินการตามมาตรา ๕๕ วรรคหนึ่ง ที่บัญญัติว่า “ในกรณีที่พรรคการเมืองใด
ตามมาตรา ๕๒ ไม่ดำเนินการให้ครบถ้วนตามมาตรา ๒๕ ให้พรรคการเมืองนั้นเป็นอันยุบไปตาม
มาตรา ๖๕ และให้นายทะเบียนดำเนินการตามมาตรา ๖๕ วรรคสอง” จึงเห็นว่าศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่ง
ให้ยุบพรรคปฏิรูปตามคำร้องของนายทะเบียนพรรคการเมืองได้

ด้วยเหตุผลดังได้พิจารณาและวินิจฉัยแล้ว จึงให้ยุบพรรคปฏิรูป

พลโท จุล อติเรก

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยของ นายชัยอนันต์ สมุทวณิช ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๒/๒๕๕๒

วันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๕๒

เรื่อง นายทะเบียนพรรคการเมืองขอให้สั่งยุบพรรคปฏิรูป

นายทะเบียนพรรคการเมืองได้ยื่นคำร้องลงวันที่ ๕ มกราคม ๒๕๕๒ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญ มีคำสั่งยุบพรรคปฏิรูป สรุปข้อเท็จจริงจากคำร้องและเอกสารประกอบคำร้องได้ดังนี้

พรรคปฏิรูปเป็นพรรคการเมืองที่จดทะเบียนตามพระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๒๔ ซึ่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๕๒ บัญญัติให้พรรคการเมืองซึ่งจดทะเบียนพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๒๔ เป็นพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ และในกรณีที่พรรคการเมืองดังกล่าวพรรคใด ยังมีได้ดำเนินการตามมาตรา ๒๕ ให้ครบถ้วนภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับ (พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ ใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๑๐ มิถุนายน ๒๕๕๑ และครบหนึ่งร้อยแปดสิบวัน วันที่ ๖ ธันวาคม ๒๕๕๑) และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๕๔ บัญญัติว่า ในกรณีที่พรรคการเมืองใดตามมาตรา ๕๒ ไม่ดำเนินการให้ครบถ้วนตามมาตรา ๒๕ (คือ ดำเนินการให้มีสมาชิกตั้งแต่ห้าพันคนขึ้นไป ซึ่งอย่างน้อยต้องประกอบด้วยสมาชิกซึ่งมีที่อยู่ในแต่ละภาคตามบัญชีรายชื่อภาคและจังหวัดที่นายทะเบียนประกาศกำหนด และมีสาขาพรรคการเมืองอย่างน้อยภาคละหนึ่งสาขา) ให้พรรคการเมืองนั้นยุบไปตามมาตรา ๖๕ และให้นายทะเบียนพรรคการเมืองยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ เพื่อให้สั่งยุบพรรคการเมืองนั้น

เมื่อครบกำหนดเวลาแล้ว พรรคปฏิรูปมีสมาชิกพรรคครบถ้วน แต่ไม่มีการจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองตามที่กฎหมายกำหนด นายทะเบียนพรรคการเมืองจึงยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคปฏิรูป

ศาลรัฐธรรมนูญได้ตรวจคำร้องและมีคำสั่งเมื่อวันที่ ๗ มกราคม ๒๕๕๒ ให้รับคำร้องไว้ดำเนินการต่อไปตามข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๑ ข้อ ๑๐ และให้แจ้งนายทะเบียนพรรคการเมืองทราบ พร้อมทั้งส่งสำเนาคำร้องให้พรรคปฏิรูป เพื่อยื่นคำชี้แจง

พรรคปฏิรูปโดยหัวหน้าพรรคปฏิรูป (นายวิชกรพุดิ รัตนวิเชียร) ได้ยื่นหนังสือชี้แจงว่า พรรคปฏิรูปมีอุปสรรคหลายประการไม่อาจดำเนินการจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองได้ทันตามที่กฎหมายกำหนด โดยไม่มีเจตนาหลีกเลี่ยงหรือฝ่าฝืนกฎหมายแต่อย่างใด และไม่ขอคัดค้านการที่นายทะเบียนพรรคการเมืองเสนอต่อศาลรัฐธรรมนูญให้มีคำสั่งยุบพรรคปฏิรูป

พิจารณาจากคำร้อง เอกสารประกอบคำร้องและคำชี้แจงของพรรคปฏิรูปแล้ว มีประเด็นที่ต้องพิจารณาวินิจฉัยว่า

๑. กรณีตามคำร้อง อยู่ในเขตอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญจะพิจารณาวินิจฉัยหรือไม่ กล่าวอีกนัยหนึ่ง ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจออกคำสั่งให้ยุบพรรคการเมือง ตามที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๖๕ วรรคสอง กำหนดไว้หรือไม่

๒. หากกรณีตามคำร้องอยู่ในเขตอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญที่จะพิจารณาวินิจฉัยแล้วก็จะพิจารณาว่าพรรคปฏิรูปมิได้ดำเนินการต่าง ๆ ให้ครบถ้วนตามที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๒๕ กำหนดไว้ อันเป็นเหตุให้ต้องถูกยุบไปตามมาตรา ๖๕ หรือไม่

บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ ที่เกี่ยวข้องมีว่า

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๓๒๘ บัญญัติว่า “นอกจากที่มีบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง อย่างน้อยต้องมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้ .....๑๓๑.... (๒) การเลิกพรรคการเมือง ทั้งนี้ โดยมีให้นำเอาเหตุที่พรรคการเมืองไม่ส่งสมาชิกสมัครรับเลือกตั้ง หรือเหตุที่ไม่มีสมาชิกของพรรคการเมืองได้รับเลือกตั้ง มาเป็นเหตุให้ต้องเลิกหรือยุบพรรคการเมือง ....๑๓๑.....”

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑

มาตรา ๒๕ บัญญัติว่า “ภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่นายทะเบียนรับจดทะเบียนจัดตั้งพรรคการเมือง พรรคการเมืองต้องดำเนินการให้มีสมาชิกตั้งแต่ห้าพันคนขึ้นไป ซึ่งอย่างน้อยต้องประกอบด้วยสมาชิกซึ่งมีที่อยู่ในแต่ละภาคตามบัญชีรายชื่อภาคและจังหวัดที่นายทะเบียนประกาศกำหนดและมีสาขาพรรคการเมืองอย่างน้อยภาคละหนึ่งสาขา”

มาตรา ๖๕ บัญญัติว่า “พรรคการเมืองย่อมเลิกหรือยุบด้วยเหตุใดเหตุหนึ่ง ดังต่อไปนี้

(๑) มีเหตุต้องเลิกตามข้อบังคับพรรคการเมือง

(๒) มีจำนวนสมาชิกเหลือไม่ถึงสิบห้าคน

(๓) มีการยุบพรรคการเมืองไปรวมกับพรรคการเมืองอื่นตามหมวด ๕

(๔) มีคำสั่งศาลรัฐธรรมนูญยุบพรรคการเมือง

(๕) ไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรา ๒๕ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๙ มาตรา ๓๕ หรือ มาตรา ๖๒

เมื่อปรากฏค่อนายทะเบียนว่าพรรคการเมืองใดมีเหตุตามที่ระบุไว้ใน (๑) (๒) (๓) หรือ (๕) ให้นายทะเบียนยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ความปรากฏค่อนายทะเบียน เมื่อศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่าเหตุดังกล่าวเกิดขึ้นกับพรรคการเมืองตามคำร้องของนายทะเบียน ให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งให้ยุบพรรคการเมืองนั้น

ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้ยุบพรรคการเมืองใดแล้วให้นายทะเบียนประกาศคำสั่งยุบพรรคการเมืองนั้นในราชกิจจานุเบกษา”

มาตรา ๕๒ บัญญัติว่า “ให้พรรคการเมืองซึ่งจดทะเบียนพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๒๔ เป็นพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ และในกรณีที่พรรคการเมืองดังกล่าวพรรคใดยังมีได้ดำเนินการตามมาตรา ๒๕ ให้พรรคการเมืองพรรคนั้นดำเนินการให้ครบถ้วนภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับ”

มาตรา ๕๔ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “ในกรณีที่พรรคการเมืองใดตามมาตรา ๕๒ ไม่ดำเนินการให้ครบถ้วนตามมาตรา ๒๕ ให้พรรคการเมืองนั้นเป็นอันยุบไปตามมาตรา ๖๕ และให้นายทะเบียนดำเนินการตามมาตรา ๖๕ วรรคสอง”

ในประเด็นพิจารณาวินิจฉัยในประเด็นแรกนั้น เห็นว่าศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัยที่ ๖/๒๕๔๑ ลงวันที่ ๑๑ สิงหาคม ๒๕๔๑ เรื่อง นายทะเบียนพรรคการเมืองขอให้สั่งยุบพรรคมวลชน โดยคำวินิจฉัยดังกล่าวสรุปว่า กฎหมายที่ให้อำนาจศาลรัฐธรรมนูญสั่งยุบพรรคการเมือง เป็นกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ ซึ่งบัญญัติขึ้นโดยอาศัยอำนาจตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒๘ (๒) และได้กล่าวถึงเรื่องการเลิกและการยุบพรรคการเมืองไว้แล้ว แม้จะไม่ระบุไว้อย่างชัดเจนว่า การสั่งยุบพรรคการเมืองเป็นอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญก็ตาม แต่การสั่งยุบพรรคการเมืองนั้นศาลรัฐธรรมนูญก็มีอำนาจตามรัฐธรรมนูญอยู่แล้ว ฉะนั้น การที่กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญให้ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจสั่งยุบพรรคการเมืองในกรณีอื่นด้วยนั้น จึงมิใช่เป็นการให้อำนาจนอกเหนือจากที่รัฐธรรมนูญกำหนด เพราะเป็นเรื่องของการสั่งยุบพรรคการเมืองโดยเฉพาะ จึงวินิจฉัยในประเด็นนี้ว่าศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยคำร้องของนายทะเบียนพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ กรณีขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคการเมืองได้

ในประเด็นพิจารณาวินิจฉัยในประเด็นที่สองเห็นว่ากรณีที่นายทะเบียนพรรคการเมืองได้ยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคปฏิรูป เพราะเหตุที่ไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรา ๒๕ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ ประกอบกับมาตรา ๘๒ และมาตรา ๘๔ วรรคหนึ่ง พร้อมทั้งพรรคปฏิรูปโดยหัวหน้าพรรคปฏิรูปได้ยื่นหนังสือชี้แจงสรุปว่าไม่อาจตั้งสาขาพรรคการเมืองได้ทันตามที่กฎหมายกำหนดและไม่คัดค้านการที่นายทะเบียนพรรคการเมืองเสนอศาลรัฐธรรมนูญให้มีคำสั่งยุบพรรคปฏิรูป ข้อเท็จจริงจึงรับฟังได้ว่าพรรคปฏิรูปมีเหตุต้องยุบไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๖๕ (๕) กรณีไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว มาตรา ๒๕ ดังนั้น ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีอำนาจออกคำสั่งให้ยุบพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๖๕ วรรคสองได้

อาศัยเหตุผลดังกล่าวมา จึงวินิจฉัยสั่งให้ยุบพรรคปฏิรูป

นายชยอนันต์ สมุทวณิช

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยของ นายประเสริฐ นาสกุล ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๒/๒๕๕๒

วันที่ ๔ มีนาคม ๒๕๕๒

เรื่อง นายทะเบียนพรรคการเมืองขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคปฏิรูป

นายทะเบียนพรรคการเมืองมีคำร้องเป็นหนังสือ ค่วนที่สุด ที่ ลต ๐๐๐๔/๐๔ ลงวันที่ ๕ มกราคม ๒๕๕๒ ต่อศาลรัฐธรรมนูญ เพื่อขอให้มีคำสั่งยุบพรรคปฏิรูป ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๖๕ วรรคสอง

ข้อเท็จจริงที่ได้จากการพิจารณา

พระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๒๕ ถูกยกเลิกโดยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ ซึ่งใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๑๐ มิถุนายน ๒๕๕๑ และมีบทเฉพาะกาล มาตรา ๕๒ บัญญัติให้พรรคการเมืองซึ่งจดทะเบียนพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๒๕ เป็นพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ และในกรณีที่พรรคการเมืองดังกล่าวพรรคใดมิได้ดำเนินการตามมาตรา ๕๒ ให้พรรคการเมืองนั้นดำเนินการให้ครบถ้วนภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ ใช้บังคับ มาตรา ๒๕ บัญญัติว่า ภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่นายทะเบียนรับจดทะเบียนพรรคการเมือง พรรคการเมืองต้องดำเนินการให้มีสมาชิกตั้งแต่ห้าพันคนขึ้นไป ซึ่งอย่างน้อยต้องประกอบด้วยสมาชิกซึ่งมีอยู่ในแต่ละภาคตามบัญชีรายชื่อภาคและจังหวัดที่นายทะเบียนประกาศกำหนด และมีสาขาพรรคการเมืองอย่างน้อยภาคละหนึ่งสาขา มาตรา ๓๐ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า ในกรณีที่พรรคการเมืองใดจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองขึ้น ให้หัวหน้าพรรคการเมืองมีหนังสือแจ้งการจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองต่อนายทะเบียนภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่จัดตั้งสาขาพรรคการเมืองนั้น และมาตรา ๕๕ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า ในกรณีที่พรรคการเมืองใดตามมาตรา ๕๒ ไม่ดำเนินการให้ครบถ้วนตามมาตรา ๒๕ ให้พรรคการเมืองนั้นเป็นอันยุบไปตามมาตรา ๖๕ และให้นายทะเบียนดำเนินการตามมาตรา ๖๕ วรรคสอง

นายทะเบียนพรรคการเมืองรับจดทะเบียนพรรคปฏิรูปเป็นพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๒๕ เมื่อวันที่ ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑ เมื่อพระราชบัญญัติดังกล่าวถูกยกเลิก

โดยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ เมื่อวันที่ ๑๐ มิถุนายน ๒๕๕๑ โดยมีบทเฉพาะกาล คือ มาตรา ๕๒ บัญญัติให้พรรคปฏิรูปเป็นพรรคการเมืองตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ ดังนั้น เมื่อพรรคปฏิรูปมีสมาชิกพรรคครบถ้วน แต่ไม่สามารถจัดตั้งสาขาพรรคภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญใช้บังคับ คือ ดำเนินการไม่ได้ตามมาตรา ๒๕ ซึ่งเป็นการไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๖๕ วรรคหนึ่ง (๕) ภายในวันที่ ๖ ธันวาคม ๒๕๕๑ และไม่แจ้งต่อนายทะเบียนพรรคการเมืองภายในสิบห้าวันนับแต่วันจัดตั้งสาขาพรรค คือ ภายในวันที่ ๒๑ ธันวาคม ๒๕๕๑ นายทะเบียนพรรคการเมืองจึงยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อขอให้มีการยุบพรรคปฏิรูปตามมาตรา ๖๕ วรรคสอง และเมื่อประธานศาลรัฐธรรมนูญมีหนังสือ ที่ ศร ๐๐๐๑/๐๐๓๔ ลงวันที่ ๑๓ มกราคม ๒๕๕๒ ขอให้หัวหน้าพรรคปฏิรูปยื่นคำชี้แจง และหัวหน้าพรรคปฏิรูปได้ชี้แจงต่อประธานศาลรัฐธรรมนูญ เมื่อวันที่ ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๒ ว่า ตั้งแต่พรรคปฏิรูปได้รับการจดทะเบียนเป็นพรรคการเมือง มีอุปสรรคอันเนื่องมาจากสาเหตุหลายประการที่ไม่อาจจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองได้ทันตามที่กฎหมายกำหนด ไม่มีเจตนาที่จะหลีกเลี่ยงหรือฝ่าฝืนกฎหมายแต่อย่างใด อีกทั้งไม่ขอคัดค้านการที่นายทะเบียนพรรคการเมืองเสนอศาลรัฐธรรมนูญให้มีการยุบพรรคปฏิรูป

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

(๑) รัฐธรรมนูญ มาตรา ๖๓ และมาตรา ๓๒๘

(๒) พระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๒๔

(๓) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๒๕

มาตรา ๓๐ มาตรา ๖๕ มาตรา ๕๒ และมาตรา ๕๔

ปัญหาที่ต้องวินิจฉัย

ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจยุบพรรคปฏิรูปได้หรือไม่

คำวินิจฉัย

ในการพิจารณาวินิจฉัยว่า ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจยุบพรรคปฏิรูปได้หรือไม่ มีประเด็นที่จะต้องพิจารณา ๒ ประเด็น คือ

ประเด็นแรก เห็นว่า ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจยุบพรรคการเมืองตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๖๓ เพียงกรณีเดียว การที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ บัญญัติให้ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจยุบพรรคการเมืองได้ในกรณีอื่นอีก ย่อมมีความหมายว่า พระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว